

LARY

Nummer 3 ♦ September 1996

Svenska Laryngförbundet

ISLAND ETT ANNORLUNDA OCH SPÄNNANDE LAND *Sid 8*

LÖNEBIDRAGEN – EN POLITISK CIRKUS *Sid 13*

PIA PRIES ÄR HÄR IGEN MED SINA FRÅGOR *Sid 16*

◆
Ansvarig utgivare
Bo Persson

◆
Redaktör
Per-Arne Herbertson
Vinkelgatan 4
692 36 KUMLA
Telefon: 019-57 18 86
Fax: 019-57 19 90

◆
Medarbetare i redaktionen
Hans-Åke Ellvén
Elise Lindqvist

◆
Svenska Laryngförbundet
Kansli
Besöks- och postadress
Barks väg 14, 170 73 Solna
Tel: 08-655 83 10
Fax: 08-655 46 10
Texttelefon: 08-655 43 20
Postgiro 85 17 54-2
Bankgiro: 5703-3573

◆
Förbundsordförande
Bo Persson
Övre Hantverksgatan 20 A
831 36 Östersund
Telefon: 063-12 30 41
Mobiltelefon 070-512 51 96

◆
Kassaförvaltare
Gert Hall
Kastvindsvägen 2
231 55 Trelleborg
Telefon: 0410-149 52

◆
Konsulent i Malmö
Gull-Britt Mårtensson
Dalaplan 5 A
214 28 Malmö
Telefon: 040-92 43 42

◆
Stiftelsen Laryngfonden
Barks väg 14
170 73 Solna
Telefon: 08-655 40 01
Postgiro: 91 82 58-5
Bankgiro: 5793-0661

◆
Grafisk Formgivning
Malin Dannemann

◆
Tryck
Enskede Offset AB, Stockholm

LEDAREN

Ja mina vänner, återigen har vi klarat av ett år med en svensk sommar, jag beklagar alla som fick en dålig semester vad gäller vädret och vilket dråpslag att börja jobba när det fina vädret kom.

Men vad jag hoppas är att det fina augustivädret skall ge många fina föreningsaktiviteter och därmed några artiklar till vår tidning.

I samband med seminariet i Åtorp vädjade Laryngfondens ordförande till deltagarna att skriva några reportage till Lary. Dessa har vi fått vilket jag som redaktör bugar och tackar för. Men efter en tid meddelade Laryngfondens ordförande mig att hon fått förfrågan om möjligheter till arvode för artiklarna som deltagare på seminariet sänt in, någon hade framfört önskemål om detta.

Detta framförde jag till SLF:s arbetsutskott som säger nej till arvoden för dessa artiklar då det anses att blir man bjuden till seminariet bör man kunna skriva en artikel utan att ställa krav. Skulle det vara så att någon i framtiden kräver ett arvode för en artikel så bör detta meddelas redaktionen innan artikeln sänds till oss.

Till er som skriver om föreningsaktiviteter, bifoga gärna ett foto det förgyller många gånger en artikel. Önskas fotot i retur så är det bara att ni anger det så kommer det i retur när tidningen är klar.

Per-Arne Herbertson, Redaktör ■

LARY – en tidskrift för

- ◆ **laryngektomerade** – de som fått struphuvudet bortopererat.
- ◆ **hemilaryngektomerade** – de som fått ena stämbandet bortopererat.
- ◆ **glossektomerade** – de som fått tungan bortopererad helt eller delvis.
- ◆ de som opererats för cancer i munhålan.
- ◆ de som genom strålbehandling fått bestående men.

Svenska Laryngförbundet

- ◆ har läns- och regionföreningar verksamma över hela landet.
- ◆ har kontakt med motsvarande förbund i andra länder.
- ◆ har förtroendeanslutna läkare, tandläkare, logoped, kuratorer och dietister.
- ◆ är en av huvudmännen i Cancerfonden.
- ◆ tillhör handikappförbundets samarbetsorgan.
- ◆ finansieras genom medlemsavgifter och anslag, bl a statliga organisationsstöd.
- ◆ har instiftat fristående Stiftelsen Laryngfonden, som bl a ger rehabiliteringsstöd till de som drabbats av cancer i öron, näsa och halsområdet.
- ◆ arbetar för lika rätt till behandling, vård och rehabilitering samt för social trygghet.
- ◆ utger tidskriften Lary.
- ◆ värnar sina medlemsgruppers intressefrågor.

Rapport från Sörmlands Laryngförening

En vacker försommardag hade föreningen medlemsmöte i Oxelösund hos Märta och Stig Karlsson som stod för värdskapet och bjöd på sill och potatis i sin fina trädgård. En mycket trevlig dag med glada larynger och fint väder.

Den 2-4 augusti gjorde föreningen en resa till Gränna. Efter det att vi blivit välkomnade och tagit våra rum i besittning på Ribbagården Gästgiveri besökte vi Andrée museet där vi hade turen att få en mycket trevlig och kunnig guide som berättade om Andrée med sina två följeslagare Fraenkel och Strindberg och deras försök att nå nordpolen med ballongen Örnen. Oskar II och Alfred Nobel bekostade detta projekt. Den 11

juli 1897 lyfte ballongen från Spetsbergen i kraftig sydlig vind och försvann mot norr varefter det skulle gå mer än 30 år innan människens vidare öde blev känt.

Efter frukosten på lördagen gick färden med färjan till Visingsö där vi bl. a. besökte Brahekyrkan, Kumla kyrka, Tempelgården och Visingsö Örtagård.

Naturligtvis blev det även inköp av Polkagrisar och promenader i Gränna.

Barbro Göransson, vår duktiga reseledare skall ha en eloge för en mycket välplanerad resa och det var med vemod vi lämnade Gränna på söndagen.

Vid pennen
Kristina Lindell ■

Valfrågor inom förbundet och Laryngfonden

I samband med att valfrågorna behandlades vid riksstämman 1996 berörde jag i förbigående litet kritiskt Laryngfondens stadgar och dess § 3. I denna sägs att fondens styrelse skall förutom ordförande bestå av fyra ledamöter av vilka tre utses av föreningarna. Ordförande och en ledamot utses efter förslag från förbundsstyrelsen. Det är denna senare bestämmelse i stadgan jag vänder mig emot. Det innebär sålunda att laryngföreningarna och enskilda medlemmar runt om i landet bl. a. saknar rätten att nominera ordförande till fondstyrelsen. Detta förhållande är anmärkningsvärt. Man måste ställa sig frågan varför föreningarna och enskilda medlemmar saknar denna rätt och man måste samtidigt fråga sig varför förbundsstyrelsen exklusivt skall ha denna rätt.

Oavsett de motiv som kan ligga bakom tillkomsten av § 3, anser jag personligen, att den innebär en begränsning av vanlig demokratisk praxis och att den därför omgäende skall ändras så att nomineringsrätten helt tillfaller föreningarna och enskilda medlemmar.

Sven Andersson
Svenstavik ■

Sydöstra Laryng- föreningen på bussresa till Bornholm

En resa som startade i Finspång och gick genom Östergötland och Småland mot Ystad, många rese- närer tillslöt under resan, dom sista i Kalmar och då var vi ett gäng på tjugonio deltagare. Från Ystad blev det en resa med färja till Rönne på Bornholm en resa som tog drygt två timmar och efter en lång och tröttsam färd var vi så framme vid Hotell Griffen där vi skulle bo i tre nätter.

Första dagen ägnade vi åt södra delen av ön. Där fanns mycket sevärt, alla dessa små samhällen med sina små hus och vackert blomstrande trädgårdar.

Norra Bornholm var andra dagens resmål. Där är landskapet mera kuperat vilket gör att det är vackrare natur än på södra delen av ön. Där besåg vi Hammershus fästningsruin och museum.

Bornholms säregna rundkyrkor är ju också en sevärdhet. Fiskrökerier finns det gott om där "Bornholmaren" är en specialitet som vi fick provsmaka.

Vi hade en mycket kunnig guide på dessa utflykter vilket gör att man får en god behållning av det man ser och upplever.

Söndagsmorgonen innebar väckning redan kl 05,30 för att hinna äta en stadig frukost och till färjan som avgick kl 08,00 och sent på kvällen var så bussen tillbaka i Finspång och allt hade gått utan det minsta missöde vilket vi är glada och tacksamma för.

Vi vill på alla deltagares vägnar tacka Karl-Erik som i samarbete med LA Buss har arrangerat denna minnesvärda och trevliga resa.

Birgit och Nils ■

*"Lycka!
Åh, det är
mycket enkelt.*

*Det är bara god
hälsa och dåligt
minne."*

Sammanfattning av kursen i Eslöv

Foto: Sven Eriksson

Några av kursdeltagarna i full aktion.

Ja så var kursen i Eslöv över för denna gång och som vanligt genomförd med det skånska gemyttet, underbara lärare och annan personal.

Vi hade besök av läkare, logoped och kurator från Lunds lasarett.

Besök som gav mycket i utbyte till deltagarna men även våra gäster tyckte att dagen var mycket givande.

Vi arbetade med att måla på siden och att forma föremål i lera som våra lärare sedan hjälpte oss att glasera och bränna i ugn. Datakun-

skap fanns även med på programmet vilket gammal som ung tycker är såväl roligt som spännande.

Humoristiska lärare gav oss information om skånska slott och herresäten, kyrkor och kyrkmålningar samt bergarter och blommor.

Vi gjorde även utflykter vilka visade oss att Skåne inte är en platt pannkaka vilket man gärna vill tro.

En av dagarna besökte vi ATOS firman som gör de nya stomaskyddet, ett besök som var såväl intressant som givande. Under detta besök kom naturligtvis frågan om landstingens ersättningsregler upp och det framfördes från en av deltagarna som bor i Mariestad att de själva får betala för stomaskyddet. Kursdeltagarna författade en skrivelse till Mariestads socialnämnd och påpekade att stomaskyddet är avgiftsfria på andra platser i landet.

Detta är litet av vad som hände under denna kursvecka och som kursansvarig tackar jag alla som bidrog till denna gemytliga tillställning.

Siv Baglien ■

Reseskildring i fickformat

Strax före klockan sju onsdagen 8 maj träffades nästan hela Stockholmsgänget (22 pers) på Klarabergsviadukten för att med buss starta resan mot Åtorps Herrgård i Munkedal.

Bussen såg precis ut som en engelsk dubbeldäckare, där vi passagerare satt på övre etage och i underdelen stuvades vårt bagage in. Där fanns även en liten toalett och det var ju perfekt för vi hade ju en lång resa framför oss.

När tiden för avgång var inne saknades en passagerare. Vi väntade en bra stund men ingen Ingegärd kom så vi fick starta resan utan Ingegärd.

I bussen var det luftkonditionering och ganska kyligt så till en början satt vi alla och småfrös. Birgit vågade be chauffören om lite värme och efter en stund kunde vi alla lätta på våra jackor.

Från början var det meningen att vi skulle rasta i Mariestad men när vi närmade oss Örebro var vi så kaffesugna att det i all hast bestämdes att vi skulle tillgodose kaffetarmen i Örebro. Sagt och gjort men det blev lite av en sprängfika eftersom vi bara hade 30 minuter på oss och stor del av dessa gick åt till att vänta i kön på Scandic. En del av oss har dessutom svårt att äta småfralla för katternas skull och det fanns inget annat bröd framme. Vanliga limp-mackor efterlystes men icke... Efter påtåren antrades bussen för vidare färd mot Munkedal.

I min handväska hade jag ett litet pusselproblem i händelse att resan skulle bli enahanda. Detta plockades fram och massören Bosse från Stockholm och Svenne från Uppsala löste det utan vidare men Gunnar fick ännu fler gråa hårstrån.

Det var bestämt att incheckningen skulle ske klockan tolv men då hade vi bara kommit till Götene så vi började misströsta litet. Alla var inställda på att vara framme före klockan två, för då skulle "brandmannen" Lasse Gustavsson hålla sitt föredrag och det ville ingen av oss missa.

Det märks att södra Sverige ligger ett par veckor före oss för björkarna var nästan utslagna och sip-porna lyste vita i backarna. Visst är Sverige fantastiskt!

Kl. 12.30 fick vi se skylten Munkedal, äntligen framme, maten stod på bordet och vi fick nycklarna till våra rum. Vi fick tid över till att tvätta av det värsta resdammet

Jag har nu skrivit om nedresan till seminariet Livskvalité 1996 och försöker nu samla mig för en rapport om återresan med bl a flera motorstopp.

Många kramar och lev väl
Viola, Stockholms
Laryngförening ■

Södra Sveriges Laryngförening på rekreationsutfärd

Den 3-4 augusti hade vår förening sin årliga rekreationsutfärd, för första gången över två dagar. Vi startade redan klockan sju från Trelleborg. I strålende sol körde vi västkusten upp, tog upp resenärer efter hand i Malmö, Lund, Helsingborg, Ängelholm och Halmstad.

När vi var fulltali- ga började vi bli kaf- fesugna och gjorde stopp i Himmelriket, på motell Björkäng, och nog smakade det himmelskt med kaffe och goda smörgåsar. Sen gick färden vida- re mot Göteborg och vi njöt av utsikten med omväxlande bergsidor och leende dalar, allt i sol och värme. Vi fortsatte förbi Göteborg och kom så småningom till Munkedal och Åtorps Herrgård som var vårt mål.

Där väntade våra rum och en härlig lunch. Senare på eftermiddagen körde vi till Smögen, nu på smala slingrande vägar. Överdå- digt vackra vyer mötte våra blickar över Gullmarsfjorden. Väl framme i Smögen promenerade vi runt i hamnen och hamnade på "Mag- asinet" där vi bjöds på kaffe vid ett Kafé Dockside. Där var utsikt över hela hamnen och en god del av Smögen. När vi njutit kaffetären bar det av till Åtorp där vi gick till våra rum för ett par timmars vila. På kvällen samlades vi igen för en magnifik Herrgårdssupé, med rät- terna tre, och kaffe på dé. Så gick

Från vänster Hjalmar Nilsson, Karin Hall och Otto Josefsson.

kvällen under gemytligt småprat, vädret var fortfarande varmt och skönt så det var knappt vi nändes att lägga oss.

Efter en natts sömn i härliga sängar vaknade vi upp till ännu en vacker dag. Solen steg upp över bergskammen och förgyllde världen för oss. Vi gick ut litet i omgivningarna innan frukost. När den var avklarad var det så tid att inta- ga våra platser i bussen och börja rulla mot sydligare nejder. Vi stan- nade och sträckte på benen i Sandsjöbacka, drack kaffe eller åt glass, allt efter behag. Efter pausen drog vi vidare i solskenet. Framme i Skrea var det tid för måltid, på

Skrea Laxbutik serverades vi en "Special" som var underbart god, efter detta kunde vi fortsätta mot Skåne, mätta och glada.

Sen var det tid att börja lämna av resenärer i omvänd ordning så leden glesnade efterhand och hemma i Trelleborg var vi bara fem kvar. Då hade vi kört 96,2 mil och jag hoppas att alla var nöjda med turen, vackert väder, god mat, trevlig samvaro och underbara vyer. Vad mer kan man begära av en resa?.

Bara att konstatera: Inte behö- ver vi svenskar resa utomlands när vi har det så vackert i Sverige.

Maj-Britt ■

Göteborgsföreningens VÅRRESA TILL PRAG.

Tjugofem medlemmar varav tio opererade var med på denna rehabiliteringsresa. En aning sömniga antrade vi bussen som avgick från Göteborg kl 04,45 måndagen 20 maj. Färden gick E 6 an söderut på väg till Helsingborg och färjan till Helsingör. Vidare till Gedser där ny färja tog oss över till Rostock. Därefter bussen till Berlin och vidare söderut till staden Dessau där vi övernattade, då hade vi färdats 70 mil med enbart buss denna första dag.

Efter frukost dag två gick färden vidare mot Prag på väg E 55, vilken för länge sedan sett sina bästa dagar som Europaväg, tur att bussen var i gott skick. På eftermiddagen kom vi fram till "Ipsis" vårt hotell i Prag.

Tredje dagens morgon såg lovande ut med sol och klar himmel. En bussutflykt till centrala Prag med vår kvinnliga guide, som

var med hela resan, startade på morgonen. Prag är som de flesta av oss säkert hört en mycket vacker stad. Dagen avslutades med middag på en typisk tjeckisk restaurang och därefter besåg vi ett mycket vackert vattenspel.

Dag fyra, återigen till stan för att bese den omtalade Karlsbron över Moldau, Vacslavske-platsen med S:t Vituskatedralen med sitt rörliga klockspel. Pragborgen med presidentpalatset besågs också. Kvällen avslutades på en teater med folkloristisk dans från olika landskap i Tjeckien. Denna minst sagt utmärkta underhållning bjöd vår förening på.

Dag fem, tidig start för hemresan. Åter ut på väg E 55 för de 35 mil till Berlin där vi övernattade på Hotell Forum vid Alexanderplatz. Efter det att vi installerat oss gjordes en liten sightseeing i Berlin under vår utmärkta guides ledning.

Låt vara i miserabelt skick men det går fortfarande att beskåda cirka 500 meter av Berlinmuren. Bussen körde på "Unter den Linden", vi såg "Brandenburger Tor" och flera andra kända monument och byggnader. På kvällen åt vi middag på den fina restaurangen Kranzler.

Tidigt upp dag sex och full fart mot Rostock och färjan för vidare färd till Gedser i Danmark. Ombord på färjan var det förbeställt och uppdukad ett fantastiskt danskt smörrebrödsbord till oss. Väl i Danmark och efter 20 mil anlände vi till Helsingör för vidare färd mot Helsingborg. Efter ytterligare 20 mil var vi hemma igen, trötta men lyckliga och många upplevelser rikare.

En resa av detta slag stärker verkligen gemenskapen mellan förnings medlemmar. Vi ser redan fram emot nästa resa.

Vid pennan
Marianne Sternbåge ■

Semesterminnen

Vilken semester! Jag har varit uppe i Tärnaby! (snacka inte om södra Sverige)

Låt mig berätta, tog Lapplands-pilen, en mycket fin buss med möjligheter att sova under färd. Väl framme i Tärnaby fick jag förmånen att åka vidare med bil in i urskogen och nära fjället. Vilken underbar luft, här andas man inte avgaser, och sjön låg där skimrande blank.

Eftersom det är ett sommarhus så är allt vatten avstängt under vintern så nu var det bara att sätta fart och kolla om något frusit sönder under vintern. Vilken lycka allt fungerade.

De första dagarna går man mest och strosar, njuter och hälsar på släkt och vänner. Notdragning är en första given aktivitet med mycket fisk som vi sedan grillar över öppen eld och sedan detta med kokekaffe över öppen eld. Mums

så gott, går inte att beskriva. Det är ljusst så man glömmer tiden, helt plötsligt är klockan två på natten.

Jag har även träffat kusiner som jag inte trodde fanns, det är 40 år sedan vi sågs, då var vi unga och vackra nu är vi bara vackra. Utöver allt annat har jag även besökt platser där jag bott som barn, många minnen som återkommer. Får vidare förmånen att vara med på ett paltkalas, det skulle ni varit med om, kära nån så gott, åt så det var svårt att resa sig.

Träffar många nya vänner, och då menar jag vänner. Inte som ofta kan vara, flyktiga vänner. Folket här i norr är av en kaliber för sig.

Vädret var skiftande som det oftast är i fjällvärden. Mellan +6 till +13 men vad gör det när natu-

Utsikt över fjällen från Tärnaby.

ren är så sagolikt vacker. Jag måste erkänna att det var med sorgset hjärta jag lämnade mitt kära Tärnaby med den storslagna naturen och mina nya vänner. Längtar redan upp!

Det som uppvägde smärtan av att lämna Tärnaby var glädjen att åter få träffa min dotter med familj och se hur stort mitt barnbarn blivit. En månad gör mycket på ett barn som växer, glädjen var enorm när vi möttes igen. Vilken gåva att få se ett barn växa upp.

Kanslibälsningar
Elise Lindqvist ■

Stensunds Folkhögskola 10-14 juni 1996

Foto: Astrid Petersson

Några av deltagarna i gymnastiksalen.

Vi var ett gäng entusiastiska vänner som möttes på Klarabergsviadukten, Stockholm kl 10.00 för avresa till Stensund. Alla var där utom åtta som inte hört av sig i någon form. Vi väntade i en halvtimme men ingen kom varför vi for. Vid ankomsten till Stensund blev det genast mat och vi urskuldade våra ansvarslösa kamrater och tyckte själva att det var åt h....te att man inte kan höra av sig. Två av de "utsedda" ringde dock på söndagen och meddelade att de insjuknat men skulle försöka att komma om de blev bättre. De anlände på onsdagen och fick förhoppningsvis något matnyttig information att ta med sig hem.

Intresset var mycket stort för denna kurs och vi hade tvingats att säga nej till många som ville komma med varför det känns enormt tungt när ett flertal uteblir utan att meddela sig.

Vi som var där blev ett gäng på femton personer och för första gången var det övervägande munhåle opererade. Detta gjorde att kursen fick en annan inriktning än

tidigare år men med en sakkunnig panel bestående av dr. Hans Strander Radiumhemmet, dr. Göran Laurell Karolinska sjukhuset, sjuksköterskan Sanne Örn och kurator Gun-Marie Larsson Karolinska sjukhuset, fick alla sina frågor besvarade. Vi tror att även deltagarna kunde lämna denna elit en del värdefull information i form av praktiska erfarenheter. Vi hade även besök av logopeden Britta Hammarberg med en elev från Huddinge sjukhus som redogjorde för nya undersökningar om mat- och sväljproblem, detta i samarbete med Tekniska Högskolan. Delar av denna undersökning har videofilms så att man lättare skall få fram orsaken till de problem som uppstår hos munhåleopererade och strålbehandlade personer. För oss som var med på kursen känns det skönt med vetskapen att forskning pågår för att underlätta för alla drabbade.

Husmor Gun-Britt kan mer än laga mat, hon gav oss en beskrivning av sitt paradiset, en ö vid namn Gälö om ligger utanför Stensund.

Trosa kommun fick vi lära

känna genom byggnadsnämndens ordförande Claes Hedlund.

Joulo Gustavsson lät oss under tukt och förmaning förstå hur viktigt det är att undvika negativ stress. Vi fick tänka över vår egen situation och försöka att komma fram till vad som stressar oss. Anledningen till stress kan vara olika från person till person, t.ex. tycker Söderhamnsbon Hartwig att det räcker bra med att åka till Stockholm, det känns stressande för honom.

Min personliga favorit är Malin med stort M. Hon visar oss färgen och formen i dess underbara värld och sedan får vår egen kreativitet komma till tals. Alla är vi litet blyga i början för vi är ju så rädda för "att göra bort oss". När sedan den värsta ångesten har lagt sig finns det inget slut på färg- och form-fantasin. Hon hjälper oss även med övningar i lättgymnastik och avkoppling, även om man inte behöver så stor hjälp med detta här på Stensund så kan det ju vara bra att veta hur man går till väga i vardagslivet. Det var tioårsjubileum för Svenska Laryngförbundet med ANPASSNINGSKURSER på Stensund.

Detta firades litet extra med hjälp av husmor som komponerade en middag efter gängets önskemål. Vi åt vid långbord med manglade dukar, levande ljus, nyplockade blommor och blev serverade av en mycket trevlig personal. Inbjudna var lärare och personer som haft anknytning till kursen. Joulo och Malin fick en gåva var som tillverkats av kursdeltagarna.

Tyvärr går dagar mycket fort när man är i "goda vänners lag" och trevlig miljö. Helt plötsligt var det fredag och tid för avslut. Man får många nya vänner men också gamla vänner blir en än mer kära vidsådana här tillfällen. Jag hoppas att detta med Stensund är och förblir en fortsatt god kamratskap, det betyder så mycket för oss alla.

Tack från Gänget på Stensund med Siv Baglien i spetsen. ■

Island, ett annorlunda och spännande land...

...både vad gäller naturen, kulturen, maten och den mycket speciella lukten...

Naturen

Den mycket säregna naturen, med på sina ställen stora likheter av ett månlandskap, upplevde jag som överklig. Vi passerade t ex områden med små sommarstugor utan all växtlighet runt husen endast en flaggstång nedgrävd i den mörka lavasanden.

Den kraft och den rikedom som varmvattenkällorna och vattenfallen ger, var även det en minnesvärd upplevelse.

Eftersom vi besökte Island under tidig vårmånad gav den växtlighet jag hört finns på Island, inte den rättvisa som ett sommarbesök säkert kan ge.

Kulturen

Nog kändes det i atmosfären att vikingarötterna genomsyrade kulturen. Starkast kändes det då vi besökte den allra heligaste platsen i islänningarnas hjärta, Thingvellir (Tingvalla). Det var här som Alltinget, dvs Islands motsvarighet till vår riksdag, grundades år 930. På denna plats firar islänningarna sin nationaldag med mycket pompa och ståt. Något vikingablod, om man med det menar stridslust och erövringar, upplevde jag inte i kontakten med islänningarna. Människorna var mycket generösa, gästvänliga och hjälpsamma.

Maten

Maten bestod, naturligt nog, av fisk eller lamm i alla dess former. Vi lät oss väl smaka. Det enda som inte imponerade på mig var små

råa bitar av val, vilka snabbt åkte ut munnen.

Lukten

Svavellukten var nog det som jag hade svårast för. Jag förknippade den med lukten av ruttna ägg. När man använde hotellerts varmvatten fick man lukten med på köpet. Tro nu inte att jag inte duschade under denna vecka, tvärtom. Efter duschen kändes huden mjuk och len.

Några källbad hann jag däremot inte med, men jag vet att några i sällskapet njöt av varma källbad.

Lukten av häst var det flera som fick glädjen av. Ridning är ju bekant ett måste när man besöker Island. Ridningen missade jag också, men kanske inte av tidsbrist så mycket som av rädsla.

Utvecklingskurs

I samband med den Nordiska konferensen anordnade Svenska Laryngförbundet en egen kurs för de svenska deltagarna, vilka bestod av en representant från varje förening. Kursens målsättning var att

hitta nya rutiner och arbetssätt för att på bästa sätt hjälpa våra nuvarande och kommande medlemmar. Vad kan förbundet och föreningarna göra bättre? Hur når föreningarna nyopererade patienter?

Information och tips på fungerande arbetsmodeller gavs och inhämtades. Varje förening redovisade hur de arbetar gentemot sjukvården och föreningsmedlemmarna. De flesta föreningarna var aktiva och nådde goda resultat, andra önskade hjälp i sitt arbete.

Ett intressant inslag i förbundets "förträff" var att få lyssna på två inbjudna isländska kuratorer, Ann-Ros Johannesdottir och Gudbjörg Thordardottir. De informerade om sitt arbete med cancerpatienter. Någon samtalsgrupp kunde de inte erbjuda sina patienter, däremot ett bra fungerande samarbete med den Isländska Kräfterföreningen, vilket gynnade patienterna.

Under seminariedagarna presenterade Gudbjörg sin undersökning hon utfört ibland laryngcancerpatienter, när det gäller deras sociala förhållanden.

Den Nordiska kongressen

Många intressanta föredragshållare fick vi lyssna på. Här kommer några exempel:

- Tobakens skadeverkningar och Isländska åtgärder mot tobaken.
- Rehabilitering – Undersökning av patienternas sociala förhållanden.
- Analys av talstörningar efter kirurgisk behandling av mun-cancerpatienter (artikeln finns att läsa i Lary 2/96).
- Norge och Danmark visade på hur ett samarbete över gränserna kan ge resultat.

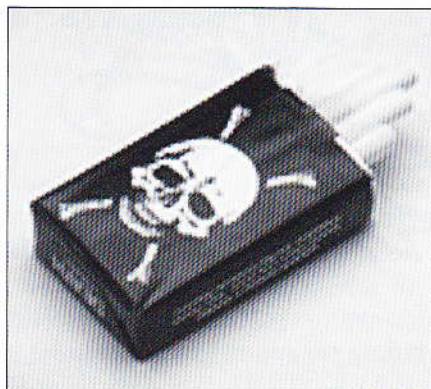
Förutom en mycket välordnad och lärorik kongress erbjöds en stor generositet med guidade turer i Reykjavik och på landsbygden. En välkomstmottagning i Reykjaviks Rådhus inte att förglömma. I detta rådhus hölls de historiska förhandlingarna mellan Reagan och Gorbatsjov i "det kalla kriget".

Mina egna reflektioner av resan när det gäller vidare arbetsformer för Svenska Laryngförbundet är att:

- samarbetet över Sveriges gränser bör förbättras
- önskar föreningarna hjälp eller tips i sitt aktiva arbete med att hitta nya arbetsformer, skall förbundet ställa upp.
- svenska föredragshållare bör hålla sig framme på dessa konferenser.

Vid pennan
Gun-Marie Larsson ■

Island

Vi ber att få tacka för den givande Nordiska kongressen på Island. En underbar upplevelse att se denna natur som på intet sätt är lik vår. Rundturerna gav oss vyer som man sent glömmer.

Att sedan få träffa likasinnade från de övriga Nordiska länder för utbyte av erfarenheter och tankar är mycket värt liksom att SLF:s

utvecklingskurs dagarna för kongressen, under ledning av Gun-Marie, gav värdefulla tips till oss i föreningarna.

Vi tackar Svenska Laryngförbundet och de i styrelsen som ordnade detta för oss liksom vi tackar de Isländska värdarna.

Majny och Sven Eriksson
Uppsala-föreningen ■

Island, en otrolig upplevelse!

För mig blev Island något som jag sent kommer att glömma en upplevelse i natur och kultur som skiljer sig mycket ifrån vad vid är vana vid.

Det var för mig en upplevelse att ständigt se snöklädda områden, jag är en stor beundrare av den svenska fjällvärden men Island var ett strå vassare, kanske därför att det var ovant, vad vet jag men fint var det.

Sedan får man ju inte glömma alla trevliga personer man träffade på kongressen som var mycket givande. Jag som predikar mot tobaken fick många fina uppslag

från er som jag träffade där. Det är ju så att man lär så länge man lever och jag är den som ständigt försöker att hitta nya vägar för att stoppa tobaksindustrin.

Något som jag sent kommer att glömma är ridturerna i den Isländska naturen, vad man drömer om idag är ju att få tillbringa en vecka på hästryggen i denna underbara natur. Ni som inte provade på ridningen missade en upplevelse.

Till alla som läser dessa rader, tack för några skojiga dagar, för kul hade vi eller vad då....

Per-Arne Herbertson ■

Island något att minnas

Vår Islandsresa blev verkligen ett minne för livet, även flygresan dit. Jag trodde inte man kunde vara så rädd utan att svimma. Som tur var hade jag hjälp av två verkliga proffs (Sten-Ove och Per-Arne) på att bota flygrädsla, bl.a. fick jag reda på att ned kommer man alltid men att man kunde komma ned på olika sätt.

Att äta mat i ett trångt flygplan är heller inte det lättaste skulle det visa sig. Jag upptäckte att flygvärdinnan som delade ut maten hade en halv fransksmörgås sittande i baken och samtidigt frågade Sten-Ove om jag tagit hans smörgås eller visste vart den tagit vägen. Jag hade ju inte tagit den men visade honom var den fanns, efter stund lossnade dock smörgåsen från flygvärdinnans kjol och så var det roliga slut.

När vi sedan landade på Island var förväntningarna stora och infriades med råge. Först blev vi välkomnade av Una Sigrun Jónsdóttir, ordf. för Ny Stemme Island, när vi kom till hotellet. Sedan åkte vi buss till Rådhuset i Reykjavik där vi bjöds på välkomstdrink med tilltugg. Sen blev det en guidad rund-

tur i Reykjavik bl.a. till Cancerförningens hus. Dagarna efter detta började med föredrag av de olika nordiska länderna och inbjudna gäster, bl.a. läkare, logopeders samt företagen ATOS och Gibeck. På kvällarna var det olika aktiviteter. Festmidagen på Hotell Saga med uppträdande av bl.a. barn som dansade, de var en upplevelse i både dans och klädsel. Maten vi åt var till förrätt; Einiberjakryddad laxaskjöda med piparrostarlegnum eplum och varmrätten bestod av; Pönnusteiktur lambahryggvödv med nyjum gardávöxtum og koriandersósu. Till desserten vankades Möndlu og peruterter med vanillukremi. Det var gott, magen fick verkligen sitt. Att det sedan var svårt att uttala är ju en bisak. Kenneth från Göteborg försökte att verka som språklärare men fler än vi kunde nog notera att det blev värre om vi försökte att följa hans uttalanden.

Efter avslutad kongress var vi på rundtur med buss och guide till bl.a. Tingplatsen Thingvellir en otroligt fin plats. Geysir och de kokande hetvattenkällorna Strok-

kur som sprutade sitt vatten femton meter upp i luften var femte minut är en upplevelse för sig. En annan upplevelse var vattenfallet Gullfoss. Detta och allt annat vi såg genom bussfönstret på vår färd gjorde att man förstod att detta var ett land med en natur utöver det vanliga. Resan avslutades på restaurang Skidaskálinn med middag.

För en del blev tölten med Islandshästen ett positivt äventyr. Per-Arne blev riktigt biten och försvann i ren westernstil vid ett par tillfällen.

Vi fick även smaka saltat hajkött, något som vi inte kommer att längta efter. Något som vi däremot längtade efter var att komma hem och duscha varmt för varmvattnet i Reykjavik tas från de varma källorna och luktar därför så mycket svavel att man hellre duschar kallt.

Vi vill ge organisatörerna på Island en stor eloge för en alltigenom lärorik och trevlig resa, både när det gäller föreläsningar och de olika arrangemangen.

Jag var lika rädd på flygresan hem, men jag, Lisbeth, kom ned.

Lisbeth och Sten-Ove ■

Laryngföreningen i Dalarna på sommarutflykt

Vi har varit på en sommarutflykt under en dag i augusti men tyvärr blev det inte det väder vi hade planerat. Resan blev ändå lyckad.

Ett mycket intressant besök på gruvmuséet inledde dagen. Gruvan som numera är nedlagd har en mycket lång historisk bakgrund och lockar årligen stora mängder besökare.

Efter gruvbesöket åkte vi vidare med buss till Enviken och Björkans pensionat där vi inledde med, kaffe och macka, innan vi startade föreningsmötet där vi bl.a. fastlade höststarten och höstarbetet.

Efter detta fick vi lyssna till

chefslogopeden vid Falu lasarett, Per Testad som berättade om sitt deltagande i medicinsk kongress i Monaco, maj 1996. En stor del av denna kongress berörde laryngektomi och vi fick oss till del vissa nya rön på området bl.a. en ny ventil som skall komma.

Dagen avslutades med att värdfamiljen på Björkan serverade en utsökt måltid innan vi åter embarkerade bussen för återfärd till Falun.

Alla deltagarna uttryckte sin tillfredsställelse med dagen och föreningen vill tacka Laryng-

fonden som givit ekonomiskt bidrag för resans genomförande.

Holger Andersson ■

Logopedutbildningens fader, överläkare Gunnar Bjuggren in memorandum

Överläkare Gunnar Bjuggren, Rönninge, har avlidit 88 år gammal. Hans närmaste är maken Gull, född Cederlund, barnen Rolf och Karin med make Ove, samt barnbarn och barnbarnsbarn.

När Riksföreningen för laryngektomerade (RLE), som Laryngförbundet ursprungligen hette, bildades 1972 i Örebro valdes Gunnar Bjuggren till ordförande. Han var det sedan i många år och hade ett stort intresse för rehabiliteringsfrågor inom föreningen. Han blev också hedersmedlem i Stockholms Läns Laryngförening.

Han föddes 1907 i Luleå. Efter studentexamen i Örebro läste han medicin vid Uppsala universitet och därefter vid Karolinska institutet, där han 1938 avlade medicine licentiatexamen. Han specialiserade sig på öron-, näs- och hals-sjukdomar och tjänstgjorde som underläkare vid olika Stockholmssjukhus. I början på 50-talet utbildade han sig i foniatri (röst- och talrubbningar). Han blev under den tiden varse de stora bristerna inom talvården och kände sig manad att själv utveckla området. 1953 kunde han på blygsamma villkor starta en mottagning för foniatriska patienter på Sabbatsbergs sjukhus, han fick vara i lokalerna för barnöronmottagningen under de tider på dagen då lokalerna stod tomma! Ur detta embryo utvecklades

den foniatriska kliniken, som inrättades 1955 och för vilken han utsågs till överläkare 1960, och han lyckades att till sig knyta skickliga talterapeuter, som den tidens term lydde. Intresset för forskning fanns dock alltid hos honom och han inspirerades av det forskningssamarbete han hann med, bl en numera klassisk studie av näskaviteterna, tillsammans med professor Gunnar Fant vid K Tekniska högskolan.

Han anade inte att han gav sig in i "sitt livs största äventyr", som han senare kallade det, när han åtog sig att utreda behovet av utbildning av pedagoger inom talvården. Inspirerad av studier i USA i början av 60-talet utarbetade han ett förslag till en svensk akademisk logopedutbildning.

Utbildningsprogrammet var för den tiden mycket förutseende och okonventionellt, en kombination av teoretisk och praktisk utbildning med fakultetsövergripande studier i psykologi och fonetik-lingvistik förutom medicin och logopedi. Forskningsförankringen av utbildningen var en självklarhet för honom, liksom placeringen av utbildningen till en sjukhusklinik för närheten till patienterna.

Utbildningsprogrammet möttes med misstro på många håll, ja motarbetades rentav, då det bröt mot den tidens utbildningsfilosofi med fakultetsbegränsande ramar. Men han var envis och stridbar och tack vare en klar vision, en i detalj genomtänkt uppläggning kunde han starta en logopedutbildning 1964 vid Karolinska institutet. Han var sedan kursledare vid den under tio år till sin pensionering. Utbildningen kom också att byggas ut kraftigt och efter hans utredande tillkom logopedutbildningar vid de medicinska fakulteterna vid Lunds och Göteborgs universitet 1971 resp 1980. Den

svenska utbildningen röner idag ett mycket gott anseende internationellt och står som modell för flera länder. För sina insatser promoverades han till hedersdoktor vid Karolinska institutet 1977.

För den som haft förmånen att lära sitt yrke hos honom, vara hans medarbetare eller efterträdare var han en förebild. Han var ständigt aktiv med olika utredningsuppdrag vad gällde den kliniska talvården i Socialstyrelsen, Universitets- och högskoleämbetet och dessa ämbetsverks föregångare. Han visste alltid vart han var på väg, hade argumenten klara för sig och sökte nya vägar när han stötte på motstånd. Hans civilkurage och konsekventa hållning i sakfrågor var utmärkande för honom. Samtidigt var han en skicklig kliniker, som ofta kunde läsa av det utsagda vid mötet med andra, och en varm, engagerad lärare för sina studenter. Saknaden efter honom, vital och debattlysten in i det sista, är stor, och våra tankar går till hustru Gull och familjen.

Britta Hammarberg, nuvarande kursledare av logopedutbildningen vid Karolinska institutet ■

Överläkare Gunnar Bjuggren, Rönninge, har avlidit 88 år gammal.

Efter studentexamen i Örebro läste han medicin vid Uppsala universitet och vid Karolinska institutet, där han 1938 avlade med lic examen. Han specialiserade sig på öron- näs- och halssjukdomar och tjänstgjorde som underläkare vid olika Stockholmssjukhus. Genom det kliniska arbetet med barn som hade öron- och näsinfektioner – vilket också ledde till forskning – blev han intresserad av deras talröst- och språkrubbningar. I början av 50-talet utbildade han sig därför i foniatri. Han blev under

denna tid varse de stora brister inom talvärden och kände sig manad att själv utveckla området.

1953 kunde han på mycket blygsamma villkor starta en mottagning för foniatriska patienter på Sabbatsbergs sjukhus. Ur detta utvecklades den foniatriska kliniken, som inrättades 1955 och för vilken han utsågs till överläkare 1960. Intresset för forskning fanns dock alltid hos honom och han inspirerades av det forskningsarbete han hade möjlighet till.

Efter studier i USA i början på 60-talet utarbetade han förslag till svensk logopedutbildning. Utbildningsprogrammet var för den tiden mycket förutseende och okonventionellt, en kombination av teoretisk och praktisk utbildning. Med en i minsta detalj noga genomtänkt uppläggning och med stöd från medicinalstyrelsen, universitetsämbetet och kanslersämbetet kunde han starta en logopedutbildning 1964 vid Karolinska institutet, där

han sedan var kursledare under 10 år han hade kvar till sin pension. Efter hans utredande tillkom logopedutbildningar vid de medicinska fakulteterna vid Lunds och Göteborgs universitet 1970 respektive 1981. Den svenska utbildningen rörer idag ett mycket gott anseende internationellt och står som modell för flera länder. För sina insatser promoverades han till hedersdoktor vid Karolinska institutet 1977.

Gunnar Bjuggren och Rolf Fischer startade Svenska Laryngförbundet med säte i Stockholm år 1972. Det första riksmötet hölls i Örebro, där Gunnar Bjuggren valdes enhälligt till SLF:s första ordförande med Rolf Fischer som v. ordförande. Gunnar Bjuggren blev medlem i Stockholmsföreningen och så småningom också föreningens hedersmedlem. Gunnar Bjuggren var dessutom under en följd av år förbundets förtroendeläkare.

Mr. Vogel ■

Ett litet vänskapsrecept.

Att ha en vän är jättestygt.

Att vara någons vän är nästan ännu bättre.

Det känns som att vakna och veta att solen skiner.

En vän är någon som man har roligt med.

Men en vän är mycket mer...

Någon som tänker på en när man är borta.

Någon som håller tummarna när man ska göra något svårt.

Man känner sig aldrig riktigt ensam när man har en vän.

En vän lyssnar på vad man säger och försöker förstå vad man menar.

Men en vän håller inte bara med.

En vän säger emot och får en att tänka efter.

En vän lär en att tycka om nya saker, saker som annars inte skulle ha kommit på.

En vän är någon som tar sig tid när man kommer och som tycker om en fast man varit dum.

Alla kan vara vän med någon.

Bara man inte har så bråttom att man inte märker när någon blir ens vän.

Vän är ett bra ord.

Det är nästan det bästa ordet.

Till er i Laryngföreningarna som agerar mot rökningen

**Kom ihåg
"TOBAKSFRIA VECKAN"
vecka 47.**

Erik Ohlsen har avlidit

Vår ordförande i Södra Sveriges Laryngförening har gått ur tiden.

Erik var en person som verkligen brydde och engagerade sig i problemen som vårt handikapp medförde.

Erik var ordförande sedan 1990 tills han avled våren 1996, han tänkte på oss förenings/förbundskamrater ända till slutet. Erik var v. ordförande i Stiftelsen Laryngfonden och fungerade även under en tid som dess ordförande.

Erik var den person som många av våra blivande medlemmar fick

träffa inför operationen. Detta svåra och mycket värdefulla uppdrag sköttes på ett mycket förtroendeskapande sätt inför såväl patienter som sjukhuspersonal. Tack Erik!

Vi känner nu ett mycket stort tomrum och stor saknad, när Du lämnat oss för alltid.

Du kommer för alltid att finnas kvar i mina tankar som en mycket ödmjuk och delaktig medarbetare i de frågor som vi hade att handlägga.

Erik, tack för att jag fick lära känna Dig och Din familj mer pri-

vat detta på grund av vårt gemensamma handikapp.

Saknaden känns oerhörd, ännu idag kan jag inte fatta att Du inte finns med oss längre.

Gert ■

Lönebidragen – en politisk cirkus

På försommaren blev turerna kring lönebidragen allt snurrigare. Först nu i efterhand går det att få rätsida på vad det var som hände. Att det var alla påtryckningar som delvis räddade situationen är helt klart. För politik är det möjligas konst.

Imaj var över 1000 personer varslade om uppsägning och det fanns ett starkt opinionstryck för att göra någonting åt detta. Margareta Winberg hade börjat bli varm i kläderna som arbetsmarknadsminister och kanske även börjat ta itu med sin företrädares ställningstaganden. Anders Sundström hade ju en mycket fastlåst position när det gäller lönebidragen. Men Margareta Winberg hann inte eller ville inte göra något. Därför blev det ett så kallat utskottsinitiativ. Det är när ett av riksdagens utskott vänder sig direkt till de folkvalda. Man kringgår på detta sätt regeringen och det är ovanligt att man gör så. I det här fallet är det möjligt att initiativet kom till med Margareta Winbergs goda minne.

De folkvalda i riksdagen röstade sedan enhälligt ja till att skjuta till 40 miljoner kronor för att låta 8000 lönebidragsanställda i allmännyttiga organisationer få behålla 90 procent året ut.

Glädjen inom handikapp-

relsen blev stor och uppmaningar om tårtätning skickades ut. Handikappförbunden fick äta upp detta, alltså inte tårtan utan uppmaningen. För när regeringen sedan tolkade riksdagsbeslutet så sa man att bara de som omförhandlade sina lönebidrag efter den 1:a juli skulle omfattas av den nya generösare bedömningen. Detta betydde att de som redan var varslade skulle förlora sina arbeten. Handikappförbunden uppfattade detta som ett brott mot andemeningen i riksdagens beslut. Strax innan midsommar blev HSO därför tvungen att återigen aktivera människor inom handikapprelsen. Denna gång var det många politiker som höll med. Jag minns själv en arg politikerröst i telefonen "Hon fattar ju ingenting" (om Margareta Winberg).

Det kom också in många olika bud om hur regeringens förordning, dvs tolkning av riksdagens beslut skulle tolkas(!). Två riksdagsmän och Margareta Winbergs pressekreterare gav beskedet att det var inga problem, alla skulle räddas. Men vid samtal med jurister i statsförvaltningen så var beskedet det motsatta och den tolkningen delade även AMS. Ibland var situationen parodisk.

Samtal med bud och motbud kom kors och tvärs. Arbetsmarknadsminister-Margareta åt lunch med Handikappförbund-Margareta för att prata lönebidrag. Dagarna gick men inga klara besked kom.

För alla människor som var varslade eller vars anställning hängde på en skör tråd var den här situationen mycket plågsam. AMS hade inte fått underlag för att skicka ut instruktioner till länsarbetsnämnderna hur de skulle hantera människor med lönebidrag. Många var tvungna att gå på sommaresemester med den här oron i bagaget.

Men så hände någonting. Den 4:e juli ändrade regeringen sin tolkning av riksdagsbeslutet så att alla som omförhandlat sitt lönebidrag under 1996 men inte accepterat den lägre nivån kunde få ett 90-procentigt bidrag året ut.

I några tjocka luntor från riksdagen hittas förklaringen. Både arbetsmarknadsutskottet och finansutskottet tycker att regeringen tolkade riksdagsbeslutet på fel sätt. Dessa två utskott skulle ha kunnat vända sig till de folkvalda för att "läxa upp" regeringen med ett nytt riksdagsbeslut. Den prestigeförlusten behövde nu inte regeringen ta eftersom man helt taktiskt ändrade sig själv. ■

ARNE HAR ORDET!

Sjuk- och arbetsskadekommittén lämnade sitt slut betänkande till biträdande socialminister Maj-Inger Klingvall den 2 juli. Jag har följt utredningen som sakkunnig för handikapprelsen och biträts av en skuggutredning" med representanter för intresserade handikapporganisationer. Kommittén har haft till huvuduppgift att lägga förslag till en allmän och aktiv sjukförsäkring som också skulle inkludera nuvarande förtidspensionering.

Enligt kommitténs förslag skall detta uppnås genom att sjukpenningen efter cirka ett års sjukskrivning automatiskt övergår i en månadsersättning som alltid skall kunna omprövas om sjukdomen eller arbetsförmågan förbättras. Ersättningsnivån skall ligga på 65 % av den genomsnittliga inkomsten under fyra av de sex sista åren före sjukfallet varvid det bästa och det sämsta året räknas bort, alternativt räknas medelinkomsten

under alla år fr.o.m. 16 års ålder men där en femtedel av åren med lägst inkomst inte beaktas. Det förmånligaste alternativet gäller. För dem som inte har så stark anknytning till arbetsmarknaden skall en garantinivå på 2,1 basbelopp utgå. I förslaget ligger också en höjning av lägsta åldersnivå för rätt till månadsersättning från 16 till 18 år samtidigt som också vårdbidraget höjs till 18 år.

Förslaget till månadsersättning får betraktas som ett principförslag. Fortfarande saknas några betydelsefulla pusselbitar. I mitt särskilda yttrande har jag framhål-

lit ytterligare några viktiga förutsättningar för en anslutning till förslaget. Garantinivån får inte bli lägre än vad som nu gäller. Månadsersättningen måste kunna kompletteras med ett bostadsstöd av samma omfattning som nu, annars kommer många att tvingas söka socialhjälp. Fler handikappade och kroniskt sjuka bör få slippa återkommande omprövningar och i stället få en varaktig ekonomisk ersättning. Möjligheterna till ekonomisk ersättning vid studier för unga med månadsersättning måste utredas ytterligare.

Kommittén förordar att den enskilde individen skall kunna begära en rehabiliteringsbedömning av försäkringskassan. Arbetsgivarna ska stå för mycket av rehabiliteringen och försäkringskassorna ska kontrollera att arbetsgivaren också gör det. Dessutom bör försäkringskassans, arbetsförmedlingens och kommunens resurser samordnas ute på plats i landet. Eftersom detta förslag endast motvilligt biträds av de inblandade parterna har jag i mitt yttrande funnit anledning understryka betydelsen av ett sådant samarbete som måste bli av obligatorisk karaktär. I annat fall blir resultatet att många hamnar mellan stolarna och hänvisas till socialhjälp.

I sin strävan att erbjuda möjligheter till rehabilitering går kommittén emellertid ett steg för långt när man föreslår att försäkringskassan skall få befogenheter att av sjukvården i vissa fall köpa individuell behandling av personer som förväntas kunna återgå i arbete. Försäkringskassan skulle alltså kunna köpa sig förbi sjukvårdens behandlingsköer för att på så sätt minska försäkringskostnaderna m.m. Jag framhåller i mitt yttrande att detta är ett tänkesätt som är helt främmande och oacceptabelt för handikapprörelsen. Den typen av lönsamhetstänkande får aldrig tränga in vare sig i vården eller i den allmänna försäkringen. Det strider helt mot hälso- och sjukvårdslagets bestämmelse om vård på lika villkor. Om sjukvården behöver resurser för att bli effektivare skall dessa tillföras på ett generellt sätt så att det kommer alla till del.

Övergången till en helt ny försäkring kommer att ställa stora krav på alla inblandade, inte minst på försäkringskassans personal. Det individuella rehabiliteringsarbetet, nya ersättningsformer och bedömningsgrunder, kraven på samverkan med arbetsplatser och andra samhällsorgan är exempel på områden som kräver ny och

annorlunda kunskap. Det är viktigt att särskilda medel avsätts till försäkringskassorna så att garantier skapas för att utbildningen verkligen blir av i tillräcklig omfattning.

Enligt direktiven skulle kommittén också göra en översyn av systemet med sjuklön. På den punkten har regeringen kört över kommittén. Trots att frågan inte är färdigutred och trots att stor tveksamhet framförts från många håll har regeringen föreslagit riksdagen att en förlängning bör införas från 2 till 4 veckor fr.o.m. den 1 januari 1997. Därmed försvåras helt klart möjligheterna för funktionshindrade att komma in på arbetsmarknaden.

För att i någon mån lindra skadeverkningarna måste enligt min mening möjligheterna att omfattas av sjukpenning från försäkringskassan i stället för sjuklön från arbetsgivaren underlättas för dem som på grund av funktionshinder eller sjukdom ofta har återkommande sjukperioder. Den möjligheten finns idag men kraven är för hårt ställda och informationen om denna möjlighet otillräcklig. Här krävs en ändring i Lagen om sjuklön och i RRV:s anvisningar.

Arne Borg, ordförande i Afasiförbundet ■

Till föreningarna och andra som vill önska God Jul och Gott Nytt År i Lary.

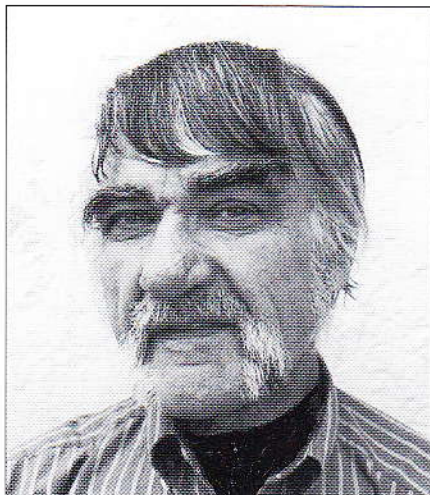
Tiden går snabbt, det går inte att ändra och vi i redaktionen måste påminna om att det är tid att tänka på ovanstående hälsning.

När detta nr. kommer i brevlådan har vi redan börjat med nr. 4 varför vi ber er att inte dröja för länge.

Redaktionen ■

Rolf Fischer in memorandum

På kvällen den 13 augusti 1996 avled Rolf Fischer i sitt hem efter en lång tids sjukdom i en ålder av 76 år.

Rolf blev laryngektomerad sommaren 1968 och hösten samma år lärde han sig matsrupstalets svåra konst på Karolinska sjukhuset.

Den 17 december samma år var Rolf en av de som kallade 10 larynger till ett möte för att diskutera bildandet av en laryngförening i Stockholm. Nästa möte i januari 1969 hade 13 larynger mött upp och det första årsmötet bestämdes att hållas i mars månad för val av föreningens styrelse. Så skedde och Rolf valdes in som v.ordförande med Harald Eriksson som ordförande. Rolf har sedan suttit i Stockholmsstyrelsen alla år fram till årsmötet 1995, då han på grund av ålder och sviktande ork avsåg sig sina uppdrag, förutom ansvaret som redaktör för medlemsbladet som han skötte fram till

två månader innan sin bortgång.

Det alla inte vet är att riksföreningen för larynger från början låg i Göteborg, där den startades 1967 av larynger på Sahlgrenska sjukhuset. Rolf fick kontakt med riksföreningen i Göteborg 1970 och det tog inte lång tid innan riksföreningen fick sitt säte i Stockholm. Det första Riksmötet hölls i Örebro 1972 och uppdraget att sitta som dess ordförande fick Rolf Fischer. Vid mötet valdes enhälligt dr. Gunnar Bjuggren till Svenska Laryngförbundets första ordförande samt Rolf Fischer till v. ordförande. Under åren som gått har Rolf även varit förbundssekreterare i flera omgångar.

Att Rolf var en verklig eldsjäl med många järn i elden förstår man, då han förutom förbunds- och föreningsarbeten även åkte land och rike runt för att informera om rökningens skadeverkan.

Rolf tyckte om att leka med det svenska språket – som han själv uttryckte det – och därför var det naturligt för honom att starta en tidning i Laryngförbundets regi, en tidning för samtliga opererade i hela landet. Sagt och gjort! Rolf var inte en person som vilade på hanen när han fick en idé, 1973 kom det ut en ny medlemstidning, LARRY. En viss, mycket välkänd, logoped på Huddinge sjukhus tyckte att LARRY mera liknade ett hundnamn än en tidning. Visst, sa Rolf, vi stryker ett R, och så kom tidningen Lary i tryck. Rolf var myck-

et noga med att varje utgåva skulle innehålla en ledande artikel där han gärna "bjussade" på sig själv. Allt i tidningen skrev Rolf på sin gamla Halda under många år, innan han efter envist tjat lyckades få litet modernare utrustning till sitt förfogande. De första åren gjorde han allt, när tryckningen var klar samlade han hela familjen runt köksbordet för att kuvertera, skriva adresser samt klistra frankotecken.

Efter 15 år som tidningens alltså allo och redaktör började hans hälsa att svikta och 1988 beslöt han sig för att hoppa av redaktionsstolen.

Rolfs egna ord var att "arbetsglädjen är den bästa glädjen här i livet", d v s alla människor trivs bättre om de får syssla med det de är mest intresserade av.

Följaktligen startade han en ny tidskrift, för att sitta överksam när de som hade makten gjorde fel var inte Rolfs melodi. 1994 startade han "Medlemsbladet SLLF", ett månatligt medlemsblad på fyra sidor för Stockholms läns Laryngförening. Även här skrev han i regel alla texterna, ända fram till två månader före sin bortgång.

Vi kommer alltid att minnas Rolf för hans okuvliga livsvilja, hans enorma arbetsglädje, hans förmåga att peppa oss andra när vi kände oss nere.

Tack Rolf, Du var en sann vän, kamrat och medmänniska, vi glömmer Dig aldrig.

Mr. Vogel ■

*- Är du säker på att rökning inte påverkar huden?
- Helt klart, titta på en böckling!*

Hej, nu är jag Pia Pries här med mina frågor...

I nr 1/96 av Lary berättade jag om min pågående utbildning. För att jag skall kunna fullfölja min utbildning är det till stor hjälp om ni hjälper mig med att besvara frågorna nedan och på följande sida. Kanske kan jag genom min utbild-

ning och mitt arbete förbättra vården, informationen, förståelsen och kunskapen om ert handikapp bland vårdfolket vilket mitt examensarbete syftar till. Har ni frågor och synpunkter om mina frågor så ring eller skriv till mig, min

adress och mitt telefnr. finner ni på nästa sida.

Ni får gärna använda extrapapper om inte skrivutrymmet räcker till här i tidningen.

*Med ett tack för hjälpen
Hälsningar Pia Pries ■*

Här kommer nu mina frågor, som jag skulle vara mycket tacksam om så många som möjligt av er svarar på. Det är anonymt, men vill ni lämna namn och adress är jag glad. Då jag är färdig med sammanställning kommer alla enkäter att förstöras.

Ålder ..... Kön ..... Yrke.....
Opererad..... När ..... Var .....
Gift Skild Ensamstående Änka/Änkling

1. Hur skulle Du vilja beskriva hur Du fick beskedet om Din sjukdom?

Mycket bra Bra Dåligt Mycket dåligt Ingen åsikt

Egna ord.....

2. Finns det något Du skulle vilja förbättra?

.....
.....
.....
.....

3. Hur var stödet under behandlingen?

Mycket bra Bra Dåligt Mycket dåligt Ingen åsikt

Egna ord.....

4. Vad skulle man från sjukvårdens sida kunna förbättra?

.....
.....
.....
.....

5. Hur var stödet efter behandlingstiden?

Mycket bra Bra Dåligt Mycket dåligt Ingen åsikt

Egna ord.....

6. Vad skulle man från sjukvårdens sida kunna förbättra?

.....
.....
.....
.....

7. Hur var rehabiliteringen?

Mycket bra Bra Dåligt Mycket dåligt Ingen åsikt

Egna ord.....

.....

8. Vad skulle Du vilja ändra på?

.....
.....
.....
.....

9. Vilken funktion kan de anhöriga fylla? Tar man tillvara deras resurser tillräckligt?

.....
.....
.....
.....

10. Vad betyder livskvalité för Dig?

.....
.....
.....
.....

11. Vad betyder hälsa för Dig?

.....
.....
.....
.....

12. Har dessa värden förändrats efter operationen och isåfall på vilket sätt?

.....
.....
.....

Skriv gärna namn och adress. Vill Du tillägga något ring gärna eller skriv,
Pia Pries, Åkerbärsvägen 29, 139 30 VÄRMDÖ. Tel. 08-570 226 45.

Svenska Laryngförbundets läns och regionalföreningar med kontaktpersoner.

Eskilstuna: Sörmlands Laryngförening

Per Lindell
Levins Gränd 2, 2tr, 644 32 TORSHÄLLA, Tel 016-35 51 35

Falun: Laryngföreningen Dalarna

Holger Andersson
Rådmanvägen 27, 791 61 FALUN, Tel 023-160 95

Gävle: Laryngför. Gävleborg med Norrland

Siv Baglien
Oxtorget 1 B, 826 32 SÖDERHAMN, Tel 0270-164 59

Göteborg: Laryngföreningen Göteborg

Box 12053, 402 41 GÖTEBORG, Tel 031-42 30 28
Eric Hermansson
Gitarrgatan 1, 421 41 GÖTEBORG, Tel 031-47 87 63

Halmstad: Hallands Laryngförening

Åke Karlsson
Betelvägen 10, 302 30 HALMSTAD, Tel 035-10 21 23
Olle Hansson
Box 5054, 312 05 SKOTTORP, Tel 0430-201 31

Linköping: Sydöstra Laryngföreningen

Nils Björck
Mårdstigen 4, 590 30 BORENSBERG, Tel 0141-410 46

Lund: Södra Sveriges Laryngförening i Lund

Gert Hall, Kastvindsv. 2, 231 55 Helsingborg, Tel. 0410-149 52

Stockholm: Stockholms läns Laryngförening

Gösta Svahn, Förmansvägen 8, 151 47 SÖDERTÄLJE

Uppsala: Uppsala Laryngförening

S:t Johannesg. 28, 752 33 UPPSALA. Tel 018- 56 09 36
Sven & Majny Eriksson, Ekbacken, Löt 740 11 LÄNNA
Tel 0174-220 84

Västerås: Västmanlands Laryngförening

Kaarlo Vuolle
Lerkärllsgatan 10, 723 51 VÄSTERÅS, Tel 021-11 74 76

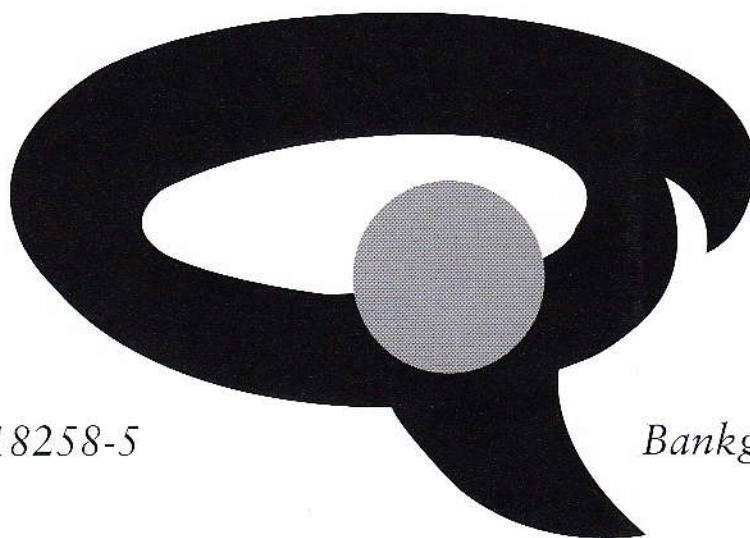
Laryngföreningen i Örebro och Värmlands län

Eklundavägen 9-15E, 702 17 Örebro, Tel 019-18 47 08

Kontaktpersoner:

T-län: Per-Arne Herbertsson, Vinkelgatan 4, 692 36 KUMLA
Tel 019-57 18 86

S-län: Sten-Ove Petterson, Torp 11, 669 91 DEJE
Tel 0552-416 19

Postgiro: 918258-5

Bankgiro: 5793-0661

STIFTELSEN LARYNGFONDEN

– i kamp mot cancer

Laryngfonden – en fristående fond instiftad av Svenska Laryngförbundet – står öppen för ansökningar om bidrag, vilka kan beviljas i enlighet med fondens ändamål:

Fondens ändamål är att främja forskning och utveckling, särskilt inom områdena laryng-, hemilaryng- och glossektomi samt främja vård och rehabilitering för behövande

sjuka inom dessa områden, dock ej sådant som åligger stat, landstingskommun och kommun, enligt gällande lagar, regler och praxis.

Ansökan om bidrag insändes till:

Laryngfonden
Barks väg 14,
170 73 Solna

Gibeck informerar

Bäste Lary-läsare!

Gibeck startade den 1 september 1996 ett nytt bolag, Gibeck LaryCare AB.

Vi gör detta för att kunna koncentrera vår verksamhet på utveckling, tillverkning och försäljning av produkter som kan bidra till bättre livskvalitet för laryngektomerade och tracheostomerade personer.

Vi är en del av Gibeck, med stora resurser, men som självständigt företag kan vi nu koncentrera oss på detta område. Vi vet att det finns mycket att göra. Många produkter kan både förbättras och föras ut på ett annat sätt än idag. Vi kommer också att satsa mer på export.

I Sverige är befuktning av andningsluften, när man som laryngektomerad förlorat näsans funktioner, accepterat bland såväl läkare, logopedier som patienter. I många andra länder börjar man först nu intressera sig för detta. Vi har en stor uppgift i att informera och att få ut produkter som förbättrar livskvaliteten för laryngektomerade patienter. I många länder får de opererade patienterna i mycket hög utsträckning "klara sig själva" efter sjukhusvistelsen och man har inte alltid en logoped till hjälp för att lära sig tala igen.

Vi på LaryCare är nu i början tre personer – Sten Gibeck, VD, Birgitta Lejdeby, kundservice och Eva von Krusenstierna, produktchef – och fler kommer vi att bli!

Vi hoppas att Du hör av Dig om Du vill veta mer om oss eller om Du har frågor.

Med vänliga hälsningar

Gibeck LaryCare AB
Box 718
194 27 Upplands Väsby
tel: 08/594 102 65
fax: 08/594 102 58

PS. Som Stom-Vent-användare kommer Du fortfarande att få Dina Stom-Vent på samma sätt som tidigare. DS

Vår allra första sändning av Stom-Vent gick till Elof Bystedt, vilket vi gärna vill uppmärksamma genom att utse Elof till hederskund nr 1, eftersom han varit en av de som deltagit i utvecklingen av våra produkter.

POSTTIDNING B

Svenska Laryngförbundet

Barks väg 14

170 73 SOLNA

Gibeck startar nytt Lary-bolag!

Gibeck LaryCare AB

utvecklar och förser laryngektomerade
med produkter och tjänster
för bättr livskvalitet

Vi som är med i starten av Gibeck LaryCare är
Eva von Krusenstierna, Birgitta Lejdeby och *Sten Gibeck*.

Välkommen att kontakta oss.

 Gibeck

Gibeck LaryCare AB, Box 718, 194 27 Upplands Väsby. Telefon 08-594 102 65. Telefax 08-594 102 58.